

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VI. Offensiones ob Parmam ortæ inter Pontificem & Octauium
Farnesium. Pauli mors, & successoris electio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

inde ad actum iri Pontificem ad ipsum Tridento restituendum, quò
fama satisfieret. 1549

3 His commotus rationibus Gallus, de memorata in Germaniam
missione cum Pontifice haud questus fuerat: numquam tamen de-
fiterat suspicionem sollicitudinemque ob eam, & ob Ardinghelli,
ac postea ob Ursini missionem præ se ferre. Sed illa Pontifex excu-
sarat, causatus haud sibi licere ea officia prætermittere, quibus pa-
lãm fieret, à se ex peti pacem reconciliationemque pro eo quod
communem parentem decebat; simulque luculentius pateret in-
iqua Cæsaris causa, atque iniecta sibi necessitas ad minus sedata con-
silia capeffenda. Se quidem, si quodcumque aliud spectaretur, satis
intelligere, huiusmodi officia esse irrita, adeoque ob expectatio-
nem incerti quasi exitus illorum officiorum, retardandum non esse
fœderis negotium; se verò cum Rege subinde communicaturum
ingenuè quidquid à Cæsare eliciuisset. Verum tamen cum Pontifici
spes seu tepefaciendi Cæsaris, Bononiense Concilium auersantis,
seu inflammandi Regis ad armatum patrocinium, minus procede-
ret, suum apud animum statuit, nullam id temporis pronuntiare
sententiam, cui postea executor deesset; semper sibi retentâ pote-
state ad eam progrediendi, cum id rerum condiciones persuade-
rent. Nec interim omisit consilium Præsules Romam conuocandi
per vocabulum, minus quàm Synodus Carolo inuisum, eorum-
que interuentu atque auctoritate deprimendi, & ubi vellet, con-
demnandi tenuem cœtum Tridentinum. Qua de re intelligebat,
sententiam sibi honestiorem futuram, quia laudabiliorem & effica-
ciorum; cum facilius, & ex causa magis conspicuæ necessitatis effi-
ci posset, ne Synodus extaret Tridenti Cæsare solùm nolente, quàm
vt extaret Bononiæ Cæsare inuito. Profectò egregiè sapiunt Prin-
cipes, ubi exemplum sibi petunt ab eo quod videre est in agentium
terrestrium maximo, hoc est in Natura; quæ si quidquam effi-
ciendum suscipit suis tunc viribus superius, aut nihil, aut mon-
strum, aut abortum facit.

C A P V T VI.

*Offensiones ob Parmam ortæ inter Pontificem & Octauium Far-
nesium. Pauli mors, & successoris electio.*

1 D Vm hisce curis Paulus agitabatur, aliæ ex improviso acced-
sere ad eò acerbæ, vt præ tristitia illum extinxerint. Mortis
certè genus iis frequentissimum, quibus tamquam beatis
mortales inuident. Per hæc postrema tempora voluebat in animo
Ponti-

1549.

^a Vide Adrianum lib. 7. & epistolam Farnesij ad Bertranum, 27. Julij, in memorato volumine Burghesiorum.

^b Litteræ Montani ad Ceruinum, 8. Junij

1549.

^c Litteræ citatæ Farnesij ad Bertranum.

^d Vide Adrianum lib. 7.

Pontifex, ne Parmam quidem Octauius concedere. Si enim cum Gallo societatem iunxisset, inter pactiones habebatur, quemadmodum insinuauimus, ut ea vrbs magni momenti Regis, non aduersarij genero traderetur: sin autem fœdus non coalesceret, volebat Pontifex Parmæ^a simul & Placentiæ iura cum Ecclesiæ ditione coniungere, & Octauius Camerinum, adiectâ aliquâ pecuniæ vi, restituere. Ad id Paulus adducebatur, quia Sotus, qui sacras Cæsaris confessiones audiebat, ^b Bertano Nuntio acrius significauerat, vrbes illas, vbi etiam ad Imperium haud pertinerent, sub Sedis Apostolicæ dominatione constituendas, neque quidquam iuris ad Farnesiorum familiam in eas spectare; ratus fortasse, illas à Cæsare fuisse Pontifici ita concessas, ut eidem postea non liceret eas absque Cæsaris consensu distrahere: atque hæc eadem sensâ Martinus Alfonsus insinuare iussus. Quamobrem Pontifex significandum Cæsari curauit, uti recto animi consilio vrbes illas in peculiari domini potestate collocarat, eodem itidem Sedi Apostolicæ se redditurum. Intelligebat siquidem, eâ re peractâ se fidentiùs & agere & loqui posse, professum, Ecclesiæ studio, non familiæ emolumento se moueri. Et iam Ecclesiæ nomine Camillus Vrsinus Parmam tenebat, qui factis illam communierat aduersus aggressionem ferri; ^d & auri insidias depulerat: nec putabatur Gonzaga tam faciliè urbem illam armis petiturus, dum Pontificio nomine seruaretur.

Verùm Octauius intoleranter dolens, se non solum à focero, sed etiam ab auo spoliari; & arbitratus, non posse à Paulo sibi adimi, quod iure beneficiario acceperat, per mutuum videlicet contractum, Româ improuiso discessit, tentauitque primùm ut ab Vrsino in urbem tamquam dominus reciperetur, vel certè tamquam Ecclesiæ Vexillifer. Sed ea perenti Vrsinus restitit, causatus, urbem à se custodiri Pontificis iussu, nec sibi licere absque disertis eiusdem mandatis alterum seu dominum agnoscere, seu moderatorem excipere. Dein repentinam vrbs occupationem Octauius molitus est: eam quippe priuatim ingressus, in domum Sanuitalium Camillum ad cenam vocauit, vbi meditabatur ipsum retinere, suorumque fautorum conspirantium ope urbem arcemque occupare. At Camillus morbo simulato retia cautè declinauit. Quare Octauius tristem mœstitiam spirans urbem reliquit, arma comminatus.

^e Diarium, 24. Octobr.

Indignatio primùm ac sollicitudo ob Octauij secessionem incescit Pontificem: ^e postea de rebus ab eo tentatis admonitus, sibi que ducens dedecori omnem opinionem supergresso, planeque intolerabili, quòd iunior nepos voluntatem suam tamquam legem minimè

mè veneraretur; & per litteras, & per Montanum ad id Bononiâ
missum, illi reditum Romam imperavit. Sed imperium detrectavit
Octavius; quin desperatione compulsus, opem à Gonzaga implo-
ravit, vt Parmâ potiretur. Ille qui libenter vires impendisset, vt
per nomen & ius Octavij Ducis potentiam augetet, respondit:
Cum ipse Cæsaris ministrum ageret, non posse nisi in illius commo-
da quidquam aggredi. Proinde se illi opem allaturum, modò vel
Parma in Cæsaris potestatem rediret, ipsi Octavio honestâ aliquâ
compensatione tributâ; vel saltem Cæsaris nomine vrbs ab illo re-
tineretur. Dux conditioni assensus non est; sed ad fratrem Cardi-
nalem scripsit, se illi assensurum, nisi Pontifex suam sibi vrbsm re-
stitueret. Hæ litteræ à Farnesio Cardinali communicatæ sunt Pau-
lo, cui rationes omnes consanguinitatis, amorisq̃ue, quibus cum
Octavio connectebatur, despectus illius plagam illito tamquam to-
xico infecerunt; adeoque ea denuntiatio, perinde ac venenatus
anhelitus in præcordia immisus, animi defectionem extemplò at-
tulit, dum simul mentis oculis obuersabantur hominum sermones,
in quos offensurus esset, quando sibi non ampliùs Carolus Cæsar
minitabatur, sed ipsius subditus, ipsius nepos, & cuius gratiâ se
minimè continuerat, quin ea gereret, quæ præuiderat non modic-
um suæ gloriæ detrimentum; & qui contra se agitabat arma illa
in fœdus vocare, quæ sui filij sanguine adhuc mædebant. Recepto
spiritu Pontifex, intelligens post animi defectionem mox vitam
defecturam, Senatum^f Purpuratorum habuit, hortatusq̃ue eos est
ad Ecclesiam pro virili iuuandam, datâ ipsis facultate, vt se adhuc
superstite simul conuenirent, curarentq̃ue ea quæ in rem fore puta-
rent: & seu iustitiæ seu sanguinis amore commotus, statuit in eo
extremo vitæ vergentis articulo Parmam Octavio restituere; atque
ea de re Diploma ad Vrsinum deferre iussit Marcum Antonium
Elium, sibi à secretis, & tunc Polæ Episcopum. Verùm Vrsinus siue
studio Sedis Apostolicæ permotus, siue minis Octavij exulceratus,
primùm suspicionem falsitatis præ se tulit, cum aliud Diplomâ huic
contrarium recens accepisset: dein rei veritate compertâ, sed Pau-
li morte simul auditâ, dixit, ad reuocandam deliberatam volunta-
tem Pontificis, corporis mentisq̃ue sanitate firmi, satis non esse tu-
multuariam eiusdem moribundi, & fortasse non integræ mentis
iussionem.

4 Obiit Paulus III. decimo Nouembris die anni 1549. postquam
annos quindecim federat: clarissimæ memoriæ Princeps; vt qui
vrbsm Romam non ornauerat modò, sed penè ad vitam reuoca-
uerat;

f Diarium
Massarelli
Romam re-
uersi, 9. No-
uembris
1549. & A-
cta Consi-
stor. eodem
dic.

*Historia
Concilij Tri-
dentini
lib. II.*

1549.

uerat; quippe cuius vix ille cadauer direptione deformatum nactus fuerat. Ecclesiasticam ditioem bellis prius deuastatam restaurauerat: Senatum Vaticanum viris ætatis suæ longè præstantissimis co-honestauerat: armâ sæpiùs mouerat aduersus Christi hostes, Cathòlico sanguine à se numquam respersa: inchoauerat, diuque promouerat Concilium, ex obstaculis perarduum, ex rebus in eo agi-tatis amplissimum, & ad reparandam disciplinam præualidum inter reliqua, quæ vmquam in Ecclesia coaluissent. Immoderato suam erga stirpem amore se hominem prodidit; de reliquo herois nomen apud Ecclesiam meritus est.

Per interregnum mandata Vrsino tradita de Parma Octauio red-⁵ denda, Purpuratorum Collegium confirmauit: sed Vrsinus, ratus Farnesij Cardinalis potentiâ id extortum fuisse, non tam è volun-tate quàm ex reuerentia collegarum, quorum plerique infra illum tunc erant seu conditione seu ambitione, cuius affectionis est, ho-minem imperio in omnes inhiantem, omnibus mancipare; alia verò contilia eum suscepturum, qui postmodum ad Pontificatum euectus, nihil ab ipso timendum, sibi nihil sperandum putaret, respondit, excusatione prætentâ; Cùm ipse iussu vnus Pontificis Parmam teneret, non posse nisi alterius Pontificis imperio illam deserere: quem Vrsini rigorem iuuenilibus Octauij in ipsum minis plerique adscripserunt. Id verò potest cunctis exemplo esse, animi offensionem haud declarandam in eos Principis ministros, à qui-bus conscientia honorisque studio repulsam accipimus; huiusmodi siquidem declaratio ad duriora postea inferenda ipsos prouocat aut securitatis curâ, aut priuatæ vltionis cupidine.

In Pontificiis illis Comitibus, æquè ac in aliis non paucis, patuit,⁶ quàm fallax eorum consilium sit, qui Principes per obsequia sibi adnectendos, vel non alienandos à se per repugnantiam putant, vt ad Pontificatum ascendant. Suum quisque induxisset in animum, Montanum translationis auctorem, assertoremque constantissi-mum, atque hoc ipso nomine à Cæsarianis Papiensi Episcopatu spoliatum, à Romano semotissimum fore, non solum ob Cæsaria-næ factionis potentiam, sed quia Farnesius Cardinalis non sine im-peritorum admiratione, sui commodi curâ iniuriæ stimulis ante-habitâ, se Cæsarianis adiunxerat, & inter hos Mantuano Cardina-li, illius fratri, quem paternæ cædis auctorem agnoscebat. Et tamen Montanus is fuit, qui in Comitibus leuiores quàm reliqui difficulta-tes nactus sit. Post tertium mensem septimo Februarij Pontifex re-nuntiatus est, vel Cæsarianis Hispanisque Cardinalibus suffragan-
tibus,

tibus, præter Gonzagam, Pacecum, Madruccium, & Cueuam, 1550. qui eum iam Pontificem adspicientes, ad pedis oscula procubuerunt, veniamque poposcerunt; quam non ore tantum, sed animo Pontifex dedit, quemadmodum facta prodidere, splendidiora fortasse quam prudentiora. Etenim Papienses Infulas arbitrio Mantuani permisit, & facultate in ipsius gratiam concessâ, ut eas Hieronymus de Rubens rursus indueret. Ferdinando præterea, eiusdem Cardinalis fratri, & à quo suæ Sedis prouentibus exutus fuerat, quatuor scutorum millia largitus est ex posthumis Cardinalis Raquenatis reliquiis. Cùm autem Madruccius decem scutorum millia ab arario Apostolico sibi reposceret propter sumptus erogatos, ac detrimenta ob Concilium Tridentinum in vrbe sua celebratum accepta; tametsi ne obolum quidem vel à Paulo, vel eo demortuo à Cardinalium collegio impetrasset, Iulius ab eo in Concilij congressibus publicè offensus, & in Comitii à Sede Pontificia pro viribus reiectus, statim duplo maiorem quam postulabat pecuniam illi concessit. Quæ admirabilia quidem sunt, sed infra vulgi estimationem, in homine, qui eò potentiæ conscendit, vbi reconciliatio non animi prauitati, quin solùm magnitudini adscribi potest.

g Ex Diario Massarelli, initio Iulij III. Pontificatus, à quo inter eos qui sibi à secretis erant, adscriptus est.

CAPVT VII.

Res à Iulio primùm gesta in Parma restitutione, in significatione erga Principes ac subditos beneuolentiæ, & in ministrorum delectu.

SI noui Pontificis electio politicorum expectationem fefellit, haud certè minus prima eius & consilia & facta falsum futuro Principatui præfagium protulere. In eo siquidem patuit, illos, quæ ualidi dominantur, variæ rerum succedentium conditioni seruire, aduersus ea in quæ ipsorum propensio feratur. Ac primò quidem gratæ voluntatis sensa in homines de se benè merentes, solliciti pastoris studium in curanda concordia, ac paternam in subditos charitatem præ se tulit. Grati animi specimen dedit in ipso suæ electionis articulo, Iulij III. nomine sibi adscito, ob merita in se collata à postremo huius nominis Pontifice; quippe qui per dignitatem Purpuræ, quâ Antonium Montanum ipsius patrum exornarat, viam nepoti aperuerat ad longè maioris fastigium dignitatis. Sed luculentius grati animi specimen exhibuit familiæ Pauli III. & Farnesij Cardinalis, è quibus vniuersa ipsi amplitudo proximè defluerat. Etenim cùm in Comitii inter ea rerum capita, quæ vnusquisque

a In Diario Massarelli, initio Pontificatus Iulij, & in mandatis Rossetto in Galliam misso traditis, ut intrâ.